

Mgr Ewa Kruszyńska

Uniwersytet Łódzki

Wydział Nauk o Wychowaniu

Streszczenie rozprawy doktorskiej

Identyfikacja i wspieranie rozwoju uczniów zdolnych. Perspektywa nauczycieli wczesnej edukacji

Prezentowana rozprawa ulokowana jest w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika. Dotyczy nauczycielskich teorii implicite odnośnie konceptualizowania zdolności, identyfikowania uczniów zdolnych z klas I-III szkoły podstawowej oraz wspierania ich rozwoju z perspektywy realizacji własnej roli zawodowej przez nauczycieli. Problematyka ta nabrała znaczenia w XXI wieku w związku z upowszechnieniem podejścia do zdolności jako wieloczynnikowego fenomenu i wieloetapowego procesu, w którym o rezultacie, czyli rozwinięciu talentu w wybitne osiągnięcia, decyduje współdziałanie jednostki i jej otoczenia. Okoliczności te spowodowały zwrócenie uwagi także na nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej, których przekonania dotyczące zdolności i ich rozwijania mają niezaprzeczalne znaczenie w tym procesie. Jednak badania odnoszące się do identyfikowania i wspierania rozwoju uczniów zdolnych z udziałem tej grupy nauczycieli należą, nie tylko w Polsce, do rzadkości. Prezentowana dysertacja jest próbą wypełnienia tej luki.

Empiryczną podstawę rozprawy stanowią badania przeprowadzone w maju i czerwcu 2022 roku z wykorzystaniem metody sondażu diagnostycznego i techniki ankiety internetowej. Kwestionariusz ankiety zamieszczony na serwerze Uniwersytetu Łódzkiego zawierał pytania zamknięte i otwarte. Dane uzyskane w odpowiedzi na pytania zamknięte zostały opracowane przy zastosowaniu statystyki opisowej oraz eksploracyjnej analizy czynnikowej. Pytanie otwarte, dotyczące opisu dziecka zdolnego, z którym nauczyciel pracował, zostało opracowane z zastosowaniem ilościowej i jakościowej analizy treści.

Badana zbiorowość składała się z 484 osób, a 99% respondentów stanowiły kobiety. Kwestionariusz wypełniły osoby o zróżnicowanym stażu zawodowym i przygotowaniu do pracy z uczniami zdolnymi, zamieszkujące na terenie wszystkich województw Polski,

pracujące głównie w publicznych szkołach miejskich i wiejskich, o odmiennym podejściu do wspierania zdolności uczniów (także najmłodszych). Umożliwiło to zbadanie jak cechy społeczno – zawodowe nauczycieli różnicują ich opinie odnośnie badanych kwestii.

Uzyskane wyniki stanowią istotny wkład do wiedzy na temat nauczycielskich teorii implicite, odnoszących się do konceptualizowania zdolności, identyfikowania uczniów zdolnych oraz wspierania ich rozwoju przez nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej. Są one szczegółowo zrelacjonowane w rozprawie. Na podkreślenie zasługują dwie kwestie, które dotychczas umykały uwadze i zapewne dlatego nie stanowiły przedmiotu zainteresowania badaczy (nie tylko w Polsce). Pierwsza dotyczy statystycznie istotnego zróżnicowania przekonań między nauczycielami o najkrótszym a mającymi najdłuższy staż pracy oraz różnicującego znaczenia „klimatu szkoły” dla sposobu wspierania rozwoju uczniowskich zdolności. Druga natomiast odnosi się do stereotypowego podejścia do dziewczynek i chłopców zdolnych, ujawnionego na podstawie analizy pytania otwartego. Ustalenia te zasługują na ich uwzględnienie w kształceniu nauczycieli klas najniższych.

Słowa kluczowe: teorie implicite, zdolności uczniów najmłodszych, nauczyciel klas I-III, stereotypy, edukacja wczesnoszkolna

Abstract of the Doctoral Dissertation

Identification and Support of Gifted Students' Development. The Perspective of Early Childhood Education Teachers

The presented dissertation is situated in the field of social sciences in the discipline of pedagogy. It explores teachers' implicit theories regarding the conceptualization of giftedness, the identification of gifted students in grades I-III of primary school, and the support of their development from the perspective of teachers' fulfilment of their professional role. These issues have gained prominence in the 21st century due to the widespread adoption of a multi-faceted approach to giftedness as a complex phenomenon and a multi-stage process in which the interaction between the individual and his or her environment determines the development of talent into exceptional achievement. These circumstances have brought attention to early education teachers, whose beliefs about giftedness and its development are undeniably crucial

in this process. However, Polish and international research focused on the identification and support of gifted students involving the participation of this group of teachers remains rare. The presented dissertation aims to bridge this gap.

The empirical basis of this dissertation is consisting of research conducted in May and June 2022, utilizing the diagnostic survey method and an questionnaire technique. The online questionnaire, hosted on the University of Lodz server, contained closed and open-ended questions. Data obtained from the closed questions were analyzed using a range of statistical methods, including descriptive statistics and exploratory factor analysis. The open-ended question concerning the description of the gifted child with whom the teacher had worked with, was explored using both quantitative and qualitative content analysis methods.

The study sample consisted of 484 individuals, with 99% of the respondents being women. The questionnaire was completed by teachers with varying levels of professional experience and preparation for working with gifted students, residing in all voivodeships of Poland and working mainly in public urban and rural schools with diverse approaches to supporting gifted students (including the youngest ones). This made it possible to examine how the socio-professional characteristics of teachers differentiate their opinions on the issues under study.

The obtained results provide a significant contribution to the understanding of teachers' implicit theories concerning the conceptualization of giftedness, the identification of gifted students, and the support of their development by early education teachers. These findings are detailed in the dissertation. Two issues deserve particular emphasis, as they have previously escaped attention and thus have not been the focus of research (both in Poland and elsewhere). The first pertains to the statistically significant differences in beliefs between teachers with the shortest and longest work experience, as well as the varying impact of the "school climate" on the methods of supporting the development of students' giftedness. The second issue relates to the stereotypical approaches to gifted girls and boys, revealed through the analysis of the open-ended question. These findings warrant consideration in the training of early education teachers.

Keywords: implicit theories, young students' giftedness, early childhood education teachers, stereotypes, early childhood education